

БАЯН-ӨЛГИЙ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

Гүйцэтгэлийн аудитын хураангуй тайлан

**АУДИТЫН СЭДЭВ: “ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН САНГИЙН 2024 ОНЫ
БҮРДҮҮЛЭЛТ, ЗАРЦУУЛАЛТ ҮР ДҮН, ҮР НӨЛӨӨ”**

**АУДИТЫН ГОЛ ДҮГНЭЛТ: ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН САНГИЙН ХӨРӨНГИЙН
ИХЭНХ ХУВИЙГ ЖИЖИГ ТӨСӨЛ АРГА ХЭМЖЭЭНД ТӨЛӨВЛӨЖ, ХЭРЭГЖҮҮЛЖ
БАЙГАА НЬ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮР ӨГӨӨЖИЙГ БУУРУУЛЖ БАЙНА**

Аудитын тайланг хүргүүлсэн этгээд: Аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал,
аймгийн Засаг дарга, Сумын Засаг дарга нарт

Нэмэлт мэдээлэл, мэдээллийн эх сурвалж:

Баян-Өлгий аймаг дахь Төрийн аудитын газрын дарга,
тэргүүлэх аудитор: Ж.Айгүл

Утас: 70422954 Цахим хаяг: Aigulj@audit.gov.mn

Аудитын менежер: Х.Женисбек

Утас: 70422930 Цахим хаяг: jenisbekh@audit.gov.mn

Ахлах аудитор: У.Ербол

Утас: 99425121 Цахим хаяг: erbolu@audit.gov.mn

Аудитор: М.Айнур

Утас: 99423031 Цахим хаяг: ainurm@audit.gov.mn

Аудитор: Х.Еркебулан

Утас: 99999844 Цахим хаяг: erkebulankh@audit.gov.mn

Аудитор: Р. Баярмаа

Утас: 99265539 Цахим хаяг: Bayarmaar@audit.gov.mn

Аудитор: Ш.Нурлан

Утас: 99422966 Цахим хаяг: NurlanSH@audit.gov.mn

2025 он

Аудит хийсэн үндэслэл, бүрэн эрх:

Аудитыг Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1-д заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2024 оны “Аудитын жилийн төлөвлөгөө батлах тухай” А/108 дугаар тушаал, Баян-Өлгий аймаг дахь Төрийн аудитын газрын 2025 онд гүйцэтгэх аудитын сэдвийг үндэслэн гүйцэтгэв

Аудитын зорилго, зорилтууд, хамарсан хүрээ:

Орон нутгийн хөгжлийн сангийн 2024 оны бүрдүүлэлт, зарцуулалт үр дүн, үр нөлөөнд гүйцэтгэлийн аудит хийж, дүгнэлт, зөвлөмж боловсруулан дүнг аймаг сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал, Засаг дарга болон холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулахад аудитын зорилго чиглэгдэв. Уг зорилгыг хангахын тулд дараах чиглэлээр аудитыг гүйцэтгэв.Үүнд:

- Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгийг холбогдох хууль журамд заасны дагуу төлөвлөж, бүрдүүлж, хуваарилсан эсэх;
- Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх төсөл, арга хэмжээг журмын дагуу үр дүн, үр нөлөөтэй хэрэгжүүлсэн эсэх;
- Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгийн зарцуулалтыг хууль журмын дагуу хянасан, тайлагнасан эсэх.

Аудит хийхэд гарсан хүндрэл бэрхшээл: Зарим сумдын ОНХС хариуцсан зарим албан хаагчид өөрчлөгдснөөс аудитад шаардлагатай баримт материалыг тухайн үед гаргаж өгөөгүй нь хүндрэлтэй байв

Аудит хийсэн багийн бүрэлдэхүүн: Аудитыг Баян-Өлгий аймаг дахь Төрийн аудитын газрын дарга, тэргүүлэх аудитор Ж.Айгүл хянан удирдаж, аудитын менежер Х.Женисбек чанарын хяналтыг хэрэгжүүлж, ахлах аудитор У.Ербол, С.Нурлан аудитор Х.Манаргүл, Б.Үүрийнтуяа, Ж.Назгүл, Х.Еркебулан, В.Хуандаг нар хамтран гүйцэтгэв

Аудитын гол үр дүн:

1.1. СУМУУД МАЛЫН ТОО, ТОЛГОЙН АЛБАН ТАТВАРЫН ОРЛОГЫГ ДУТУУ ТӨЛӨВЛӨСӨН БАЙНА

1.1.2.ОНХНС-аас олгох орлогын шилжүүлгийг баталсан хуваарийн дагуу олгоогүй байна

Сангийн сайдын 2024 оны 09 дүгээр сарын 02-ны өдрийн “Төсвийн хуваарь батлах тухай” 152 дугаар тушаалаар ОНХНС-аас аймгуудад олгох орлогын шилжүүлгийн хуваарийг баталсан ба аймгийн ОНХС-д олгох орлогын шилжүүлгийг 2 дугаар улиралд 25.0 сая төгрөгөөр, 3 дугаар улиралд 77.7 сая төгрөгөөр, 4 дүгээр улиралд 379.7 сая төгрөгөөр, нийт дүнгээр 482.4 сая төгрөгөөр дутуу олгосон байна.

1.1.3. Аймаг, сумын ОНХС-д олгох орлогын шилжүүлгийг баталсан хуваарийн дагуу олгосон байна

Сумын ОНХС-д 1 дүгээр улиралд 256.5 сая төгрөгөөр, 2 дугаар улиралд 32.2 сая төгрөгөөр, 3 дугаар улиралд 243.0 сая төгрөгөөр батлагдсан хуваариас илүү олгосон бол 4 дүгээр улиралд 832.4 сая төгрөгөөр дутуу олгосон байна.

Аймгийн ОНХС-д 1 дүгээр улиралд 611.9 сая төгрөгөөр, 2 дугаар улиралд 57.9 сая төгрөгөөр дутуу олгосон бол 3 дугаар улиралд 138.1 сая төгрөгөөр, 4 дүгээр улиралд 349.9 сая төгрөгөөр илүү олгосон байна.

Нийт дүнгээр авч үзвэл аймаг, сумын ОНХС-д олгох орлогын шилжүүлгийг 96 хувиар буюу тэнцүү хэмжээгээр хуваарилсан байна.

ОНХНС-аас авбал зохих нийт санхүүжилтийн 96 хувийг буюу 11,467.1 сая төгрөгийн санхүүжилт авч улсын хэмжээнд ОНХНС-ийн эх үүсвэр дутуу бүрдсэнээс 4 хувь буюу 482.4 сая төгрөгийн санхүүжилт дутуу авсан байна.

1.1.4. Малын тоо, толгойн албан татварын орлогын төлөвлөлт, бүрдүүлэлт хангалтгүй байна

Сумдын ОНХС-ийн 2024 оны эх үүсвэрт малын тоо толгойн албан татварын орлогыг 445.6 сая төгрөгөөр төлөвлөж, гүйцэтгэлээр 167.9 сая төгрөгийн татвар оруулсан байна.

Алтай, Алтанцөгц, Өлгий сум, Цагааннуур тосгон малын тоо, толгойн албан татвараас орох орлогыг төлөвлөж, сумын ИТХ-аар батлуулж хэрэгжүүлээгүй байна.

Баяннуур, Булган сум ногдуулбал зохих татвараас илүү төлөвлөж, Бугат, Сагсай, Улаанхус, Дэлүүн, Ногооннуур, Толбо сум, Цэнгэл сум дутуу төлөвлөсөн байна.

Аудитаар ногдуулбал зохих малын тоо, толгойн татвараас орох орлогыг бодитой тооцож, ОНХС-ийн төлөвлөгөөнд нэмж төлөвлөн, ОНХС-ийн журамд заасан чиг үүргийн хүрээнд орон нутгийн хөгжилд хувь нэмэр оруулахуйц хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, ТАХ-г санхүүжүүлэхийг зөвлөмж болгов.

1.2. ИРГЭДИЙН САНАЛ АВААГҮЙ ТӨСӨЛ АРГА ХЭМЖЭЭГ ТУХАЙН ШАТНЫ ИТХ-ААР БАТЛУУЛАН ХЭРЭГЖҮҮЛДЭГ ЗӨРЧИЛ ГАРСААР БАЙНА

1.2.1. Аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн ТАХ-ний 44.2 хувь нь иргэдийн саналаар дэмжигдээгүй байна

Алтай, Алтанцөгц, Баяннуур, Толбо, Сагсай сум иргэдээс санал авч, эрэмбэлэгдсэн төсөл арга хэмжээг сумын ИТХ-аар батлуулан хэрэгжүүлсэн бол иргэдийн санал аваагүй, эрэмбэд ороогүй Бугат сум 7, Буянт сум 14, Өлгий сум 26, Дэлүүн сум 40, Ногооннуур сум 48, Улаанхус сумд 51, Цэнгэл сум 12, Цагааннуур тосгон 3 ТАХ-г сумын ИТХ-аар батлуулан хэрэгжүүлсэн байна.

Сумын иргэдийн ихэнх нь хэсэг бүлэг хүмүүсийн эрх ашгийг дэмжих зорилгоор худаг гаргах, зам засах, гэрэлтүүлэг тавих, хадлан хаших гэх мэт ажлуудад санал өгсөн нь эрэмбэд орохгүй үлдэхэд нөлөөлсөн байна.

Аудитын илрүүлэлт:

- Аймгийн ОНХС-гаас иргэдийн саналыг авч эрэмбэлэгдээгүй 370.4 сая төгрөгийн 23 ТАХ-г аймгийн ИТХ-аар батлуулан хэрэгжүүлсэн.
- Сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр чиг үүрэгт хамааралтай боловч иргэдийн саналаар дэмжигдээгүй дараах ТАХ хэрэгжүүлсэн байна. Үүнд:
 - Буянт сум 80.5 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 12 ТАХ,
 - Өлгий сум 255.4 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 30 ТАХ,
 - Цэнгэл сум 210.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 12 ТАХ,
 - Ногооннуур сум 54 ТАХ-г хэрэгжүүлэн ажилласан байна.

Аудитын дүнгээр иргэдийн саналыг авч эрэмбэлэгдээгүй ТАХ-г тухайн шатны ИТХ-ын тогтоолоор батлуулан хэрэгжүүлж байгаа зөрчлийг арилгах, хууль тогтоомж биелүүлж ажиллах талаар аймаг, сумын Засаг дарга нарт албан шаардлага, аймгийн ИТХ-ын даргад зөвлөмж хүргүүлэв.

1.2.2. ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөхдөө орон нутгийн хөгжлийн бодлогод уялдуулсан байна

“Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам”-ын 3.1.1-д “ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, ТАХ нь Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан урт, дунд болон богино хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичгүүдтэй уялдсан байх” гэж заасныг баримталж Аймгийн ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн ТАХ-г аймгийн 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл, аймгийн Засаг даргын 2020-2024 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хөтөлбөр, 2024 онд хөгжүүлэх жилийн төлөвлөгөөтэй уялдуулан төлөвлөсөн байна.

1.2.3. Төсвийн тухай хуульд заасан шаардлага, шалгуур хангаагүй зарим төсөл арга хэмжээг төлөвлөсөн байна

Сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн ТАХ-ний ихэнхи нь Төсвийн тухай хуульд заасан шаардлагыг хангасан боловч дараах зөрчлүүд илэрсэн. Үүнд:

- ✓ Ногооннуур сум өмнөх оноос шилжих 96.4 сая төгрөгийн 15 ТАХ-г ИТХ-ын тогтоолоор батлуулаагүй зарцуулсан, 5.7 сая төгрөгийг сонгуулийн сурталчилгааны самбар байршуулахад төлөвлөн батлуулсан;
- ✓ Бугат сум 3.8 сая төгрөгийг сонгуулийн сурталчилгааны самбар байршуулахад төлөвлөн батлуулсан, 18.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй “Сумын хаягтай хаалга” ТАХ-г төлөвлөгөөнд оруулан урьд оны үлдэгдлээс санхүүжүүлэхээр тусгасан.
- ✓ Улаанхус сум Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулиар хориглосон 18.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй “Угтах хаалга” барих ажлыг төлөвлөж батлуулсан байна.

Аудитын дүнгээр төсвийн шаардлага хангаагүй хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, ТАХ-г хэрэгжүүлэхгүй байх талаар Бугат, Ногооннуур, Улаанхус сумын Засаг дарга нарт албан шаардлага хүргүүлэв.

1.2.4 ОНХС-ийн чиг үүрэгт хамаарах төсөл арга хэмжээг тусгасан байна.

Аймгийн ОНХС-ийн хөрөнгөөр чиг үүрэгт хамааралгүй 35.0 сая төгрөгийн дараах 2 ТАХ хэрэгжүүлэн ажилласан байна. Үүнд:

Аудитын илрүүлэлт:

- Аймгийн Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжсэн Өлгий сумын ЕБ-ын 3 дугаар сургуулийн их засварын зураг, төсвийн дутуу олгосон 15.0 сая төгрөгийг шүүхийн шийдвэрийг үндэслэн олгосон (аймгийн ИТХ-ын баталсан жагсаалтад ороогүй);
- ОНХС-ийн чиг үүрэгт хамааралгүй, тухайн шатны төсөвт хамаарах хуулийн этгээдийн өмчлөлд шилжих боломжгүй 20.0 сая төгрөгийн Өлгий сумын 11 дүгээр багийн нийтийн орон сууцны орцны засварын ажлыг “Эмпория” ХХК-аар хийж гүйцэтгүүлсэн байна.

Сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр чиг үүрэгт хамааралгүй дараах ТАХ хэрэгжүүлэн ажилласан байна. Үүнд:

Булган, Ногооннуур, Толбо сум, Цагааннуур тосгон нь чиг үүрэгт хамааралгүй 27.2 сая төгрөгийн 7 ТАХ-г сонгуулийн сурталчилгааны самбар, онцгой комиссын гишүүдийн хувцас, тамгын газрын ажилчдын гэх мэт үйл ажиллагаанд зарцуулсан байна.

Аудитаар тухайн шатны Хурлын тогтоолоор баталсан жагсаалтад ороогүй, ОНХС-ийн чиг үүрэгт хамааралгүй ТАХ-г хэрэгжүүлэхгүй байх, хууль тогтоомж мөрдөж ажиллах талаар албан шаардлага өгөгдсөн.

2.1. ОНХС-ИЙН ХӨРӨНГӨӨР ХЭРЭГЖСЭН ТӨСӨЛ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ИХЭНХ ХУВИЙГ ХЭТ ЖИЖИГ ТӨСӨЛ АРГА ХЭМЖЭЭНД ХУВААЖ ЗАРЦУУЛСНААР БОДИТ ҮР ДҮНД ХҮРЧ ЧАДАХГҮЙ БАЙНА

2.1.1. ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн ТАХ-ний 93.0 хувийг гэрээ шууд байгуулах аргаар зохион байгуулсан байна

Тендер зохион байгуулсан нийт ажлын 12.6 хувь буюу 1,035.5 сая төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 17 ТАХ-г нээлттэй тендер шалгаруулалтаар, 12.6 хувь буюу 1,031.3 сая төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 23 ТАХ-г харьцуулалтын аргаар, 74.8 хувь буюу 6,134.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 574 ТАХ-г шууд гэрээ байгуулах аргаар худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулсан байна.

Алтанцөгц, Бугат, Буянт, Өлгий сум болон Цагааннуур тосгон нь 100 хувь гэрээ шууд байгуулах аргаар худалдан авалт хийсэн бусад сумын хувьд зохион байгуулсан худалдан авах ажиллагааг тоогоор нь авч үзвэл 91.0-98.0 хувь, мөнгөн дүнгээр авч үзвэл 71.0-89.0 хувийг (Сагсай сумаас бусад) мөн гэрээ шууд байгуулах аргаар худалдан авалт хийсэн байна.

Аймгийн ОНХС-ийн зохион байгуулсан худалдан авах ажиллагааг ТАХ-ний тоогоор нь авч үзвэл 17.3 хувь, мөнгөн дүнгээр авч үзвэл 38.0 хувийг харьцуулалтын аргаар, гэрээ шууд байгуулсан худалдан авалтыг тоогоор авч үзвэл 82.7 хувь, мөнгөн дүнгээр авч үзвэл 62 хувийг тус тус эзэлж байна.

Тендер зохион байгуулсан дүнгээс харахад ихэнх ТАХ-г хэт жижиглэн, гэрээ шууд байгуулах аргаар зохион байгуулсан, зураг төсвийг баталсан төсөвт өртөгт тааруулж зохиодог зөрчил жил болгон давтгагдсаар байна.

Аудитын дүнгээр аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн ТАХ-г гэрээ шууд байгуулах аргаар зохион байгуулж, тухайн орон нутгийн хөгжилд хувь нэмэр оруулахуйц хөрөнгө оруулалт хийгдэхгүй байгаа асуудалд дүгнэлт хийж, орон нутгийн хөгжлийн бодлого, тэргүүлэх чиглэлтэй нийцсэн үр өгөөжтэй ТАХ төлөвлөж ажиллахыг аймаг, сумын Засаг дарга нарт зөвлөмж болгов.

Холбогдох хууль тогтоомж зөрчин гэрээ шууд байгуулсан, цахим дэлгүүрээс худалдан авах боломжтой тоног төхөөрөмжийг цахим дэлгүүрээс нийлүүлээгүй зөрчлүүдэд зөрчилд арилгах албан шаардлага өгөв.

2.1.2. ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжсэн зарим ТАХ-г зориулалтын дагуу бодит гүйцэтгэлд үндэслэн зарцуулаагүй байна

Аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжсэн нийт 666 төсөл, арга хэмжээнд 11,629.6 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосноос 10,783.7 сая төгрөгийн 86.2 хувь буюу 574 ТАХ бүрэн хэрэгжиж, 12.3 хувь буюу 82 ТАХ хэрэгжих шатанд, 4.3 хувь буюу 29 ТАХ огт хэрэгжээгүй байна.

Худалдан авах ажиллагаа амжилтгүй болсон, хугацаа хожимдож гэрээ байгуулсан, малын тоо толгойн албан татварын орлогын бүрдүүлэлт тасарснаас санхүүжилт хүрэлцээгүй зэргээс шалтгаалан 29 ТАХ хэрэгжээгүй байна.

Зориулалт бус зарцуулсан ТАХ-ний тухайд: Сумын ОНХС:

- Баяр наадмын зардлыг Өлгий сум 2.0 сая, Буянт сум 3.0 сая, Ногооннуур сум 3.0 сая төгрөгөөр Засгийн газраас тогтоосон жишиг хэмжээнээс хэтрүүлэн зарцуулсан;
- Сонгуулийн сурталчилгааны самбар байршуулахад Булган сум 2.0 сая, Толбо сум 2.0 сая, Ногооннуур сум 5.7 сая төгрөг зарцуулсан;
- Толбо сум онцгой комиссын 25 гишүүнд хувцас авахад 8.0 сая төгрөг, цахилгаан үүсгүүр авахад 5.0 сая төгрөг зарцуулсан;
- Бугат сум 18.0 сая төгрөгийн “Сумын хаягтай хаалга” ТАХ-г урьд оны үлдээдлээс зарцуулсан;
- Ногооннуур сум өмнөх оноос шилжих хөрөнгө оруулалтын 96.4 сая төгрөгийн 15 ТАХ-г ИТХ-ын тогтоолоор батлуулаагүй зарцуулсан, Тамгын газрын алба хаагчдын “Монгол бичиг сургах, баримт бичиг төлөвлөх, боловсруулах, албан хэрэг хөтлөх, цахим орчинд хэрэгжүүлэх чадвар эзэмшүүлэх” сургалтын зардалд 2.0 сая төгрөгийг анхан шатны бүрдэл дутуу баримтаар зарцуулсан.

Аймгийн ОНХС:

- Аялал жуулчлалын боомтын сэргээлтийн зардлаас тээвэр шатахууны зардалд 20.8 сая төгрөг (овоо тахилгын зардал 10.1 сая төгрөг, хилийн цэргийн 165 дугаар ангид 10.7 сая төгрөг) зарцуулж үр ашиггүй зардал гаргасан;
- ОНХС-ийн чиг үүрэгт хамааралгүй, тухайн шатны төсөвт хамаарах хуулийн этгээдийн өмчлөлд шилжих боломжгүй 20.0 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй “Өлгий сумын 11 дүгээр багийн нийтийн орон сууцны орцны засвар”-ын ажлыг батлуулан хэрэгжүүлсэн.

Дутуу буюу чанаргүй хийгдсэн, хугацаа хэтэрсэн ТАХ-ний тухайд:

Сумын ОНХС:

- Бугат сумын “Хатуу багийн зөөлөн, Хүнхээ, Тайвангийн замын засвар” ТАХ-д ажлын гүйцэтгэлээр 50 хувь буюу 3.5 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон боловч хэрэгжээгүй. гэрээний хугацаа хэтэрсэн;

Аймгийн ОНХС:

- “Улы дала” ХХК гүйцэтгэж байгаа 59.5 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй “Өлгий сумын 8 дугаар багт явган хүний зам тавих” ажлыг гэрээний хугацаа дууссан боловч хүлээлгэн өгөөгүй, ажлын гүйцэтгэл 70 хувьтай;
- “ЖЕМНН” ХХК хийж гүйцэтгэж буй 729.9 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй “Өлгий сумын цахилгааны хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх” ажлын гэрээний хугацааг 2024.12.25-ны өдөр хүртэл сунгасан боловч дуусаагүй, хэрэгжилт нь 63.0 хувьтай байна.

**Хэрэгжээгүй, санхүүжилтээ аваад ажлаа хийгээгүй ТАХ-ний тухайд:
Сумын ОНХС:**

- Улаанхус сумын 9.0 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй “Шар ямаат хадлан хамгаалах”, 19.0 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй “Угтах хаалга” 18.0 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй 4-р багийн гэрэлтүүлэг, 2.0 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй 5-р багийн “Хадлангийн зам засах” ажлууд нь урьдчилгаа санхүүжилт олгосон боловч огт хэрэгжээгүй, 8.0 сая төгрөгийн гэрээний дүнтэй 5-р багийн “Баян зүрх зам засвар”-ын ажлын гэрээний хугацаа хэтэрсэн, хэрэгжилт нь 70 хувьтай байна.

Аймгийн ОНХС:

- Аймгийн ИТХ-аар “өмнөх оны санхүүжилтийн үлдэгдэл” гэж батлуулсан 307.0 сая төгрөгийн 6, шилжих хөрөнгө оруулалтаар батлуулсан 149.0 сая төгрөгийн 8 ТАХ-г огт хэрэгжүүлээгүй байна.

Аудитын дүнгээр 2.4 сая төгрөгийн зөрчилд 1 төлбөрийн акт, 926.0 сая төгрөгийн зөрчил арилгах 7 албан шаардлага хүргүүлэв.

2.2. ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖИЛД БОДИТ ХУВЬ НЭМЭР ӨГӨХҮЙЦ ТАХ ЦӨӨХӨН ХЭРЭГЖСЭН БАЙНА

2.2.1.ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжсэн төсөл арга хэмжээнүүд зорилтод түвшинд хүрсэн байна

Аймгийн ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжсэн 2024 онд 4,983.9 сая төгрөгийн 97, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжсэн 5,772.4 сая төгрөгийн 477 хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээ нь бүрэн хэрэгжиж дууссан, барилга байгууламж ашиглалтад оруулах комиссын дүгнэлтээр хүлээн авсан байна.

Аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжиж зохих үр дүнд хүрсэн хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, ТАХ-г ангиллаар нь авч үзвэл;
-Барилга байгууламж барихад 33.0 хувь буюу 3,562.9 сая төгрөг,
-Гэрэлтүүлгийн ажилд 9 хувь буюу 991.0 сая төгрөг,
-Худаг гаргах ажилд 4 хувь буюу 436.4 сая төгрөг,
-Өвс, тэжээл бэлтгэхэд 14.0 хувь буюу 1,504.8 сая төгрөг,
-Тоног төхөөрөмж худалдан авахад 16.0 хувь буюу 1,732.8 сая төгрөг,
бусад ТАХ-д 24 хувь буюу 2,554.8 сая төгрөгийг тус тус зарцуулсан байна.

2.2.2. ТАХ-г гэрээ шууд байгуулах аргаар хэрэгжүүлснээр үр дүнд нөлөөлж орон нутгийн хөгжилд бодит хувь нэмэр өгөхүйц ТАХ цөөхөн хэрэгжсэн байна

Аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжсэн дараах ТАХ орон нутгийн хөгжилд хувь нэмэр өгөхүйц үр нөлөөтэй ажил болсон байна. Үүнд:

Сумын ОНХС:

- Өлгий сумын 3, 4, 6, 9, 10, 11, 13 дугаар багуудад 128.5 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 7 гүний худаг гаргаснаар багийн айл өрхүүд эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн 24 цагийн ундны цэвэр усаар хангагдсан;
- Өлгий сумын 1, 3, 4, 6, 8, 5, 10, 13 дугаар багуудад 225.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй гэрэлтүүлэг шинээр татах, завсарлах /нарны цэнэгтэй ба цахилгааны эх үүсвэртэй/ 14 ажлын үр дүнд ард иргэдийн аюулгүй, амар тайван, ая тухтай амьдрах орчныг бүрдүүлж, хот гудамжны өнгө үзэмж сайжирсан;
- Өлгий сумын 12 дугаар багт 20.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй ногоон байгууламжийн усалгааны шуудууг сэргээн засварласнаар ногоон байгууламжийн усалгааны систем хэвийн ажиллагаанд орж, тарьсан модыг байнгын усалгаатай болгосон;

Аймгийн ОНХС:

- Өлгий сумын 2 дугаар багт 208.0 сая төгрөгийн цэвэр усны шугам татах ажил хийгдсэнээр 10 гаруй айл өрх, Толбо сумын төвийн 5 дугаар багт 29.8 сая төгрөгийн гүний худаг гаргах ажил хийгдсэнээр 18-20 айл өрх эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн байнгын ундны цэвэр усаар хангагдаж, ая тухтай амьдрах нөхцөл бүрдсэн;
- Өлгий сумын 12 дугаар багт 498.0 сая төгрөгийн цахилгаан хангамжийг сайжруулах төсөл хэрэгжсэнээр тус багийн 28 айл, өрх цахилгааны баталгаат эх үүсвэрээр хангагдсан;
- Улаанхус сумын Хөтөл багт 119.6 сая төгрөгийн Эрүүл мэндийн төвийн засварын ажил хийгдэж, 8 ортой болгон дахин ашиглалтад орсноор хөдөөгийн 1, 2, 11 дүгээр багуудын 860 гаруй айл, өрхийн 3,200 гаруй иргэн эрүүл мэндийн анхан шатны тусламж үйлчилгээ авах нөхцөл бүрдсэн байна.

2.3.ОНХС-ИЙН САНХҮҮЖИЛТЭЭР БИЙ БОЛСОН ХӨРӨНГИЙГ АШИГЛАЛТ, ХАМГААЛАЛТ ЗОХИСТОЙ БАЙНА.

2.3.1. ОНХС-ийн хөрөнгөөр бий болсон хөрөнгийн 98.6 хувийг бүрэн хүчин чадлаар ашиглаж байна

Аймаг, сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр нийтдээ 10,783.7 сая төгрөгийн 574 төсөл арга хэмжээ бүрэн хэрэгжсэн бөгөөд ОНХС-ийн хөрөнгөөр бий болсон хөрөнгийн 10,663.5 сая төгрөгийн 98.6 хувь буюу 563 төсөл арга хэмжээг зориулалтын дагуу бүрэн хүчин чадлаар ашиглаж байгаа бол 19.5 сая төгрөгийн 0.2 хувь буюу 1 төсөл арга хэмжээг зориулалтын бус ашиглаж байгаа, 100.7 сая төгрөгийн 1.2 хувь буюу 4 төсөл арга хэмжээний хөрөнгийг огт ашиглаагүй байна.

Зориулалтын бус ашигласан болон огт ашиглаагүй 120.2 сая төгрөгийн 8 ТАХ-г судалж үзэхэд ашиглалтын явцад эвдэрч гэмтсэн, хөрөнгийн хариуцагч тодорхойгүй, барилга байгууламжийг зориулалтын бус газарт барьж байгуулсан, чанаргүй хийгдсэн ТАХ байна.

Аудитаар зориулалт бус ашигласан хөрөнгөтэй холбоотой дараах зөрчил илэрсэн байна. Үүнд:

Сумын ОНХС:

- *Өлгий сумын 3-р багт ашиглалтад орсон 19.5 сая төгрөгийн гүний худгийг ЕБ-ын 10 дугаар сургуулийн хашааны дотор барьж байгуулснаас тухайн багийн айл өрхүүд ашиглах боломжгүй болсон;*
- *Өлгий сумын 6-р багт барьж байгуулсан 20.0 сая төгрөгийн гүний худга зориулалтыг дагуу огт ашиглагдаагүй;*
- *Хот тохижуулах албаны ногоон байгууламжийн усалгааны системд нийлүүлсэн 8.0 сая төгрөгийн насос нь хэсэг хугацааны дараа эвдэрч, зориулалтын дагуу ашиглаж чадаагүй;*
- *Өлгий сумын 9-р багийн тоглоомын талбайг 16.0 сая төгрөгөөр засварласан боловч хариуцах эзэнгүйгээс эвдэрсэн байна.*

Дээрх зөрчлүүдээс дүгнэхэд захиалагч талаас ТАХ-ний хэрэгцээ шаардлага, хүртэх үр өгөөж, холбогдох тооцоо судалгааг бодитой тооцоогүй, гүйцэтгэгч нар ажил, үйлчилгээг чанаргүй гүйцэтгэснээс ашиглалтгүй хөрөнгүүд бий болсон байна.

Аудитын дүнгээр нийт 63.5 сая төгрөгийн зөрчлийг арилгуулах 1 албан шаардлагыг холбогдох байгууллагуудад хүргүүлэв.

2.3.2. ОНХС-ийн хөрөнгөөр бий болсон хөрөнгийн хадгалалт, хамгаалалт зохистой байна.

Аудитаар ОНХС-ийн хөрөнгөөр бий болсон хөрөнгийн хадгалалт, хамгаалалтын байдлыг шалгахад дараах зөрчлүүд илэрсэн. Үүнд:

Сумын ОНХС:

- *Өлгий сумын 9 дүгээр багийн тоглоомын талбайд 16.0 сая төгрөгөөр засвар хийгдсэн боловч хамгаалалтгүйгээс эвдэрч гэмтсэн;*

Аймгийн ОНХС:

- *Баяннуур сумын 3 дугаар цэцэрлэгийн 8.0 сая төгрөгийн гадна тохижилтын тоглоом, 10.5 сая төгрөгийн хатуу, зөөлөн эдлэл, гал тогооны тоног төхөөрөмжийг ажлын комисс хүлээн авч акт үйлдсэн боловч тус цэцэрлэг нь ашиглалтад ороогүйн улмаас сумын ЗДТГ-ын складад хадгалаастай, эзэнгүй орхигдсон;*
- *Шинээр ашиглалтад орох “Өлгий сумын хүүхдийн 28 дугаар цэцэрлэгийн 19.2 сая төгрөгийн зөөлөн эдлэл, 19.0 сая төгрөгийн хатуу эдлэлийг ажлын комисс хүлээн авч акт үйлдсэн боловч цэцэрлэг нь ашиглалтад ороогүй тул аймгийн Боловсролын газрын дансанд түр бүртгэсэн байна.*

Хөрөнгийн ашиглалт, хадгалалт, хамгаалалт сул байгаагаас хөрөнгө эзэнгүйдэж, эвдэрч гэмтэх, ашиглалтгүй болох, хөрөнгийн байдал чанар алдах зэрэг төсвийн үргүй зардал нэмэгдэх эрсдэл бий болгож байна.

Аудитаар хөрөнгийн хадгалалт, хамгаалалттай холбоотой 1 албан шаардлагыг холбогдох байгууллагуудад хүргүүлэв.

3.1. ОНХС-ИЙН ХӨРӨНГӨӨР ХЭРЭГЖҮҮЛЖ БҮЙ ХӨТӨЛБӨР, ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНД ЗОХИХ ТҮВШИНД ТАВИХ ХЯНАЛТЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛЖ АЖИЛЛАСАН БАЙНА

3.1.1. Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал, дотоод аудит хууль тогтоомжид заасан чиг үүргээ хэрэгжүүлээгүй байна

Аймаг, сумын ИТХ болон дотоод аудитын байгууллагаас чиг үүргээ хэрэгжүүлэн ажилласан эсэхийг шалгахад Алтай сумын ИТХ зохих түвшинд хяналтыг хэрэгжүүлэн ажилласан, Цэнгэл сумын ИТХ ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжсэн ТАХ-ний 78 хувь, Улаанхус сумын ИТХ нь 30 хувьд нь хяналтыг хэрэгжүүлэн ажилласан байна. Харин бусад сумын ИТХ болон аймгийн ИТХ чиг үүргээ хэрэгжүүлэн ажиллаагүй байна.

Аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албанаас 2024 онд аймаг, сумын ОНХС-ийн үйл ажиллагаанд хяналт шалгалт хийгээгүй байна.

Аудитаар ОНХС-ийн хэрэгжилтэд чиг үүргийн дагуу хяналтыг хэрэгжүүлээгүй аймаг, сумын ИТХ, Засаг дарга нарт ОНХС-ийн журамд заасан чиг үүргийн дагуу хяналтыг хэрэгжүүлэн ажиллах талаар зөвлөмж хүргүүлэв.

3.1.2. Захиалагчийн хяналтыг зохих түвшинд хэрэгжүүлэн ажилласан байна.

Сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжсэн нийт 6,314.1 сая төгрөгийн 566 ТАХ-ээс 5,463.2 сая төгрөгийн 482 ТАХ буюу 85.6 хувьд нь захиалагчийн хяналтыг хэрэгжүүлсэн байна.

Аймгийн ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжсэн 5,315.5 сая төгрөгийн 100 ТАХ-ээс 5,040.7 сая төгрөгийн 89 ТАХ буюу 90.0 хувьд нь Барилга захиалагч алба болон аймгийн Засаг даргын захирамжаар байгуулсан ажлын хэсэг зохих түвшинд хяналтыг хэрэгжүүлэн ажилласан байна.

Аудитын илрүүлэлт: Буянт сум 117.7 сая төгрөгийн 19 ТАХ, Ногооннуур сум 400.3 сая төгрөгийн 41 ТАХ, Улаанхус сум 107.0 сая төгрөгийн 13 ТАХ, Цэнгэл сум 225.8 сая төгрөгийн 11 ТАХ-ний хэрэгжилтэд захиалагчийн хяналтыг хууль, журмын дагуу хэрэгжүүлэн ажиллаагүй байна.

Аудитын дүнгээр ОНХС-ийн хэрэгжилтэд хууль тогтоомжийн дагуу хяналтыг хэрэгжүүлээгүй 4 сумын сумын Засаг даргад зөрчил арилгах албан шаардлага хүргүүлэв.

3.1.3 Өмнөх аудитаар өгсөн зөвлөмж, албан шаардлагын 78.8 хувийг хэрэгжүүлсэн байна.

Өмнөх оны аудитын шийдвэрийн хэрэгжилтийг давтан шалгаж үзэхэд зөвлөмжийн хэрэгжилт 50 хувьтай, албан шаардлагын хэрэгжилт 79.7 хувьтай байна. Үүнээс Буянт сумын шийдвэрийн хэрэгжилт 66.7 хувь, Ногооннуур, Толбо, Өлгий сумын хэрэгжилт 50.0 хувь, аймгийн ОНХС-ийн зөрчлийн хэрэгжилт 66.7 хувьтай байна.

Аудитын дүнгээр зөрчлийг давтан гаргасан 1,088.6 сая төгрөгийн зөрчилд 3 албан шаардлага, ОНХС хариуцсан албан тушаалтнуудад сахилгын шийтгэл ногдуулах 2 албан шаардлага хүргүүлэв.

3.2. ОНХС-ИЙН ХӨРӨНГИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙГ ЗОХИХ ЖУРМЫН ДАГУУ ТАЙЛАГНАСАН БАЙНА.

3.2.1 ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлсэн арга хэмжээг холбогдох журам, зааврын дагуу хугацаанд нь Сангийн яамд тайлагнасан байна.

“Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам”-ын 9 дүгээр зүйлийн 9.2-т заасан хугацаанд 13 сум, 1 тосгоны ЗДТГ-аас ОНХС-ийн хөрөнгөөр 2024 онд хэрэгжүүлсэн хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтийн тайланг Аймгийн Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, хөрөнгө оруулалтын хэлтэст гаргаж ирүүлсэн байна.

Аймгийн Засаг даргын тамгын газрын Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний хэлтэс ОНХС-ийн журмын 9.5-д заасны дагуу Засгийн газрын 2020 оны 206 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт болон захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам”-ын дагуу ОНХС-ийн сангийн хөрөнгөөр 2024 онд хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, цаашид анхаарах 7 зөвлөмж хүргүүлжээ.

3.2.2.ОНХС-гийн хөрөнгөөр бий болсон 248.7 сая төгрөгийн хөрөнгийг орлого аваагүй байна

Аймгийн ОНХС-гийн хөрөнгөөр хэрэгжсэн төсөл арга хэмжээний үр дүнд бий болсон хөрөнгийг данс бүртгэлд тусгасан эсэхийг шалгах явцад Баяннуур сумын 3 дугаар цэцэрлэгт “Мон Пик Цамхаг” ХХК нийлүүлсэн 8.0 сая төгрөгийн гадна тохижилтын тоглоом, 10.5 сая төгрөгийн хатуу, зөөлөн эдлэл, гал тогооны тоног төхөөрөмжийг аймгийн Засаг даргын 2024 оны А/22, А/80 дугаар захирамжаар байгуулсан ажлын комисс хүлээн авч акт үйлдсэн боловч тус цэцэрлэг нь ашиглалтад ороогүй тул сумын ЗДТГ-ын складад хадгалагдсан, данс бүртгэлд тусгагдаагүй байна.

Өлгий сумын хүүхдийн 28 дугаар цэцэрлэгт “Худрет” ХХК нийлүүлсэн 19.2 сая төгрөгийн зөөлөн эдлэл, 19.0 сая төгрөгийн хатуу эдлэлийг аймгийн Боловсролын газрын даргын 2024 оны А/90 дугаар тушаалаар байгуулсан ажлын комисс хүлээн авч

акт үйлдсэн боловч тус цэцэрлэг нь үйл ажиллагаагаа эхлээгүй байгаа тул аймгийн Боловсролын газрын дансанд бүртгэгдсэн байна.

Аймаг, сумын ОНХС-гийн хөрөнгөөр хэрэгжсэн төсөл арга хэмжээний үр дүнд бий болсон хөрөнгийг ашиглагч байгууллагуудад орлого авч данс бүртгэлд тусгасан эсэхийг шалгахад нийт 248.7 сая төгрөгийн хөрөнгийг бүртгэл тайланд тусгаагүй зөрчил илэрсэн. Үүнд:

- Буянт сумын багийн төвийн аккумулятор 15.2 сая төгрөг;
- Ногооннуур сумын цагдаагийн тасгийн нисдэг дрон 7.0 сая төгрөг, автомашин 14.5 сая төгрөг, зөөврийн компьютер 5.0 сая төгрөг, Цаг уурын өртөөний хашаа 10.0 сая төгрөг, 2-р цэцэрлэгийн салбар бүлгийн хатуу зөөлөн эдлэл 4.5 сая төгрөг, 1-р цэцэрлэгийн салбар бүлгийн байр 19.0 сая төгрөг, аюулгүй нөөц бэлтгэх 16.4 сая төгрөг;
- Цагааннуур тосгоны сургууль, цэцэрлэгийн хөгжим 18.0 сая төгрөг, тэжээлийн аюулгүй нөөц 36.9 сая төгрөг, Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх GPS 4.0 сая төгрөг;
- Улаанхус сум хурлын заалны тавилга 19.0 сая төгрөг, Багийн конторын тавилга 6.0 сая төгрөг, Сумын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө 20.0 сая төгрөг, өвс тэжээлийн нөөц бэлдэх 37.2 сая төгрөг;
- Өлгий сум 9-р багийн тоглоомын талбайн засвар 16.0 сая төгрөг;

Аудитын дүнгээр дээрх хөрөнгүүдийг ашиглагч байгууллагуудад орлого авхуулж данс бүртгэлд тусгах талаар албан шаардлага өгөв.

3.2.3. ОНХС-ийн Удирдлагын мэдээллийн системд 2 сум мэдээллийг оруулаагүй байна.

Аймгийн ИТХ-аар баталж аймгийн ОНХС-аар хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн 6,106.0 сая төгрөгийн 112 ТАХ-г удирдлага мэдээллийн системд бүрэн оруулсан байна.

Сумын ОНХС-аар хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн 8,683.2 сая төгрөгийн 674 ТАХ-ний 6,558.3 сая төгрөгийн 469 ТАХ-г мэдээллийн системд оруулсан байна.

Дэлүүн сум мэдээлэл дутуу оруулсан, Булган, Ногооннуур сум удирдлагын мэдээллийн системд мэдээлэл огт оруулаагүй байна.

Аудитаар удирдлагын мэдээллийн системд мэдээллийг огт оруулаагүй, зөрчлийг давтан гаргасан Булган, Ногооннуур сумын орон нутгийн хөгжлийн сан хариуцсан албан тушаалтануудад сахилгын шийтгэл ногдуулах албан шаардлага өгөв.

Аудитын явцад Буянт, Толбо, Цэнгэл сумдын ОНХС-ийн УМС-д дутуу оруулсан нийт 2,165.8 сая төгрөгийн 3 мэдээллийг хугацаатай үүрэг өгч, нөхөж оруулах арга хэмжээ авч зөрчлийг арилгуулсан.

ОНХС хариуцсан албан тушаалтнууд ажилдаа хайнга хандсан, тухайн байгууллагын дотоод хяналт сул байгаагаас УМС-д мэдээллийг оруулаагүй байна.

3.2.4 Шилэн дансны нэгдсэн цахим хуудсанд ОНХС-ийн мэдээллийг бүрэн оруулж ажилласан байна.

Аймгийн ОНХС, 13 сум болон Цагааннуур тосгоны ОНХС-ийн шилэн дансны нэгдсэн цахим хуудаст оруулах мэдээллийг хугацаанд нь оруулж, хууль журмыг хэрэгжүүлж ажилласан байна.

ДҮГНЭЛТ:

Аудитын явцад цуглуулсан нотлох зүйл, аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлтийг хийж байна. Үүнд:

1. Малын тоо, толгойн албан татварын орлогын бүрдүүлэлт хангалтгүй байна.
2. ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн нийт ТАХ-ний 44.2 хувь нь иргэдийн саналаар дэмжигдэгүй байна.
3. ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөхдөө орон нутгийн хөгжлийн бодлогод уялдуулсан байна.
4. ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлсэн ТАХ-ний 93.0 хувийг гэрээ шууд байгуулан жижиг ТАХ-д зарцуулж байгаа нь хөрөнгө оруулалтын үр дүнд нөлөөлж байна.
5. Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал, дотоод аудит хууль тогтоомжид заасан чиг үүргээ хэрэгжүүлээгүй байна.
6. Өмнөх аудитаар өгсөн зөвлөмж, албан шаардлагын 21.2 хувийг хэрэгжүүлээгүй байна.
7. Шилэн дансны нэгдсэн цахим хуудсанд ОНХС-ийн мэдээллийг бүрэн оруулж ажилласан байна.

ЗӨВЛӨМЖ:

Аудитын дүн, дүгнэлт нотлох зүйлст үндэслэн дараах зөвлөмжийг өгч байна. Үүнд:

I. Аймгийн ИТХ-ын дарга / А.Бегарыс/-д:

1. Аймгийн ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтэд чиг үүргийн хүрээнд хяналт тавьж ажиллах;

2. Иргэдийн санал авч эрэмбэлэгдээгүй, төлөвлөлтийн шаардлага хангаагүй хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл арга хэмжээг батлахгүй байх;

II. Аймгийн Засаг дарга /Е.Зангар/-д:

1. Аймгийн ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн ТАХ-г гэрээ шууд байгуулах аргаар зохион байгуулж, аймгийн орон нутгийн хөгжилд хувь нэмэр оруулахуйц хөрөнгө оруулалт хийгдэхгүй байгаа асуудалд дүгнэлт хийж, тэргүүлэх чиглэлд нийцсэн үр өгөөжтэй ТАХ төлөвлөж хэрэгжүүлэх;
2. ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтэд Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албаны хяналтыг хэрэгжүүлэн ажиллах;

III. Сумын Засаг дарга нарт:

1. Малын тоо, толгойн татвараас орох орлогыг бодитой тооцож, ОНХС-гийн төлөвлөгөөнд нэмж төлөвлөх, ОНХС-ийн журамд заасан чиг үүргийн хүрээнд орон нутгийн хөгжилд хувь нэмэр оруулахуйц хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, ТАХ-г санхүүжүүлэх;
2. Сумын ОНХС-ийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн ТАХ-г гэрээ шууд байгуулах аргаар зохион байгуулж, тухайн орон нутгийн хөгжилд хувь нэмэр оруулахуйц хөрөнгө оруулалт хийгдэхгүй байгаа асуудалд дүгнэлт хийж, тэргүүлэх чиглэлтэй нийцсэн үр өгөөжтэй ТАХ төлөвлөж ажиллах;

Дээрх зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөг Төрийн аудитын тухай хуулийн 20.5-т заасан хугацаанд буюу аудитын тайланг хүлээн авснаас 30 хоногийн дотор, зөвлөмжийн биелэлтийг 2025 оны 12 дугаар сарын 15-ны өдрийн дотор аймаг дахь Төрийн аудитын газарт ирүүлэх.